

Hunc librum composuit Seneca nobilissimus orator ad Gallionem amicum suum contra omnes impetus et machinamenta fortune. Fecit autem illum sub dialogo: ut sit sensus conquerens et ratio confortans. Liber autem iste et sensuum maiestate et eloquii claritate et sententiarum brevitate refulget.

Incipit liber Senecae de Remedijs fortuitorum.

Page 301

Licet cunctorum poetarum carmina gremium tuum semper illustrent: aliquando deliberas hoc tibi opusculum pro accidentibus casibus dixeris rigere curavi: quod non precedentes sed posterius narrabunt. Unus ergo incipiendum tibi videtur a morte. Ab ultimo inquis: imo a maximo ad hoc precipue gens humana contremit: nec immerito videtur sibi hoc facere. ceteri enim timores habent aliquem post se locum. Mors autem omnia abscindit: alia nos torquet. Mors autem omnia deorat: omniumque horum exitus. Ad hanc spectat aliorum per circuitum: etiam quod aliud se non timere indicat hoc timet: quicquid aliud extimescimus. Dabit autem remedium aut solatium. Sic ergo te forma ut si quis tibi palam mortem minetur: omnes terriculas edulas. Vale.

De morte sensus conqueritur.

Mozieris. Ratio confortet. Ista hominis natura non pena est. S. Mozieris. R. Hac conditione intraui ut exirem. Mozieris. R. Gentiū lex est quod acceperit reddere. S. Mozieris. r. Peregrinatio est vita: cum multum ambulaverit redeundum est. S. Putabam te aliquid novi dicere: ad hoc veni: hoc ago: huc me singuli dies ducunt: nam sancti mihi partem natura posuit huic terminum: quod habes: quod idiges: hec verba iuravi. S. Stultum est timere quod vitare non possis. Istud non effugit etiam qui distulit. S. Mozieris. R. Nec primus nec ultimus: omnes me antecesserunt: omnes sequentur. S. Mozieris. R. Nihil graue est quod semel alienum es meum: novi hoc equidem: cum eo creditore Christi: cui detorquere non possim. S. Mozieris. R. Diu melius quod nemo mihi istud minari immortalis potest. S. Mozieris. r. Nunc est humani officij

finis: quid sanus exactorē moleste tulit. Quo transit orbis ego transibo. Quid ego nescio me esse animal rōnale ⁊ mortale: cū rationale est ⁊ mortale. S. Morieris. R. Ad hanc cōditionē cuncta gignunt: ⁊ qđ cepit desinit.

¶ Additio. Sensus.

Mori timeo. R. Et nasci timuisses ⁊ viuere. Uite lumē in itū mortis ē. Vita ipsa cursus ad mortē seu verū moris quedā. Quicquid natum est morit̄. quicquid morit̄ natū erat. S. Mortē metuo. R. Nihil est metuendū qđ affert necessitas nature. S. Animus mortē timet. R. Si sibi superuacuus timor: im mortalis est enim ipse si corpori suo hosti curā gerere pietas debita. S. Mortem horreo. R. Si quid in morte male est id ipsum metus mortis exasperat. At si nihil malū ipse metus est malū. Stulticia est malū suū vel augere vel facere. S. Morieris. r. Immo carnis tributū nature debitū persolues mori futurus liber. fac libēs qđ vel nolens faceres. Cupias qđcūq; necesse est. Ad est utilius imo quidē nō est aliud in necessitate cōsiliū. Quicquid fit a volente fit leuius ⁊ desinit esse necessitas si voluntas accesserit. S. In freto morier. R. Ad vbi sed qualiter moriaris ad rem ptinet. S. Quo deueniēt opes. R. Unde venerūt reuertentē hoc est ad fortune manus: inde rursus sis tedijs cōferas: lucrū voces defles gemis: miserū te clamitas qđ opib⁹ excussus es tuo vitio: ista tibi iactura tam tristis est. Ad taz moleste ferres si tanq̄ perditurus habuisses. S. Pecuniā perdidit. R. Ad pe qđ vt tu habēs alius ante perdidit.

¶ De amissa pecunia. Additio. Sensus.

Pecuniam amisi. R. Et cum illo curas multas periculū ⁊ qđ perpetuū. S. Perdidit pecuniam. R. Et laborez custodie: ⁊ perdendū metum. Sic perdendo pecuniaz duo bona vnū quodq; prestantius amissa securitatem ⁊ requiem inuenisti. S. Pecuniam perdidit. R. Bene si te illa nō perdidit quod

multis iam possessoribus fecit. s. Pecuniaz amisi. R. Si te adeo non tue quoq; cruceant iacture tibiq; vel alienum demi doles. Disce illa cōquirere que tua sunt ppria atq; perpetua quoz et acquisitio facilior 7 possessio nobilior certiorq;. Virtutē si questi eris nō amittes. s. Perdidī pecuniā. R. Experrectus es te diuitem somniabis. s. Pecuniā magnā amisi. R. Magnū pondus 7 durum et graue simul custodis officiū. s. Amisi pecuniā quam amabā. R. Turpi amore relaxatus es: nam amor pecunie auaricia est. minus hanc amabis: hanc optabis minus. Nam 7 illud saturicū experimēto cognitū: q; minus hanc optat qui non habet. Optāda aut amissio est magni etiam boni cui inseparabile malū maius adiunctū sit. Plures multo ppter opes q̄ ppter inopiam periere.

De amissione oculoz. S.

Oculos pdidi. r. Habet vxoz suas voluptates. s. Oculos pdidi. r. Quaz multis cupiditatibus via incisa est. Quarū multis hoībus carebo quos ne viderē vellē vel eruēdi erāt. Nō intelligis partē innoceti esse recitatā. Hic oculi adulteriuz mōstrāt: hinc incestū: hinc domū quā cupiscat: hinc vrbē. Irritamenta sunt viuoz duces scelez fomenta malicie.

De cecitate. Additio. S.

Oculos perdidi. r. O quot simul vite fastidia perdidisti: quot feda spectaculoz ludibria nō videbis. Multis vitiis obstructū iter. s. Oculis careo. r. Culpis careo. r. Culpis care res plurimis si his perpetuo caruisses. s. Auditū pdidi. r. Adulantiū iam susurros atq; obrectantiū iurgia euasisti. s. Mutus factus sum. r. Perdidisti mētendi psuetudinē: si muti fuissent Cicero 7 Demosthenes 7 diutius virissent 7 leuius obiissent.

De amissione liberoz. S.

Misi liberos. r. Stultus es qui fles mortē mortaliū: qd hic aut nouū aut mirū est. Quam raraz est sine isto casu domus. Quid si infelicē voces arborē q; stante ipsa cadūt poma

z hic tuus fructus est. Nemo ex ictu vulneris positus est ducunt
ex plebeia domo imatura funera ducunt z ex regia: non est idez
fati ordo qui z etatis. Ad quomodo quisque venit emittit: quid tamen hic
est quod indigneris. Quid contra expectationem tuam euenit perie pe
rituri. Sed ego illos superstites optaueram. R. Sed hoc nemo
tibi promiserat. S. Perierunt liberi mei. r. Dabeant illi cuius mag
gis essent quam tui. Apud te precario morabantur educandos tibi il
los fortuna mandauerat: recepit illos non abstulit.

De amissione filij. Additio. S.

A nisi filium. R. Melius dicam promisi sequentur cito: quidem
fortassis hodie: z nescimus an hac ipsa hora: nulla vite
fides est. S. Amisi filium. r. Amisisti simul et me? multos
infinitamque materiam curarum z sollicitudinum: quibus ut careres:
vel tibi vel filio moriendum fuit. securum patrem mors sola facit.
S. Filium amisi. r. Si pius nil est iam quod illi metuas in tuto est:
at si impius tuorum numeroz annorum tuo stimulum senectutis ex
tulisti perdidisti forsitan qui te perditum optabat. S. Filium per
didi. R. Si virtute predictum gaude quod humeris: at si vicio perditum
gaude saltem quod amiseris: utrobique nature beneficium agnosce
quod tale dedit seu abstulit. S. Acerba morte filij delectus sum. r.
An non Anaragoram audieras: an oblitus eras te genuisse morta
lem. Ad affligit sapiens liberorum amissione non amicorum: eodem ani
mo fert illoz mortem quo suam expectat. S. Extinctum fleo filium vni
cum. R. Si fleturus eras morientem z nascentem fletes nunc mori de
sijt tunc seperat. Illi vixeras: viue iam tibi. S. Infantis filij ca
suz miserabilem fleo. r. Humanum nihil flendum premeditata esse
debent: si non sunt non casum filij sed iusticiam tuam desse z con
ditionis oblivione.

De naufragio

Naufragium feci. R. Cogita non quod perdidideris sed quod euase
ris. S. Audus erij. R. Sed existis. S. Omnia perdididi. R.
Sed cum omnibus perire potuisti.

De latronibus.

S.

In latrones incidit. R. Alius in accusatores: alius in fures
 alius in fraudatores. Plena insidijs via est. Noli queri
 quid incideris: sed gaude q̄ effugeris.

¶ De inimicis. S.

Inimicos graues habeo. R. Quo aduersus feras munimē
 ta cōquies: quō aduersus serpētes: sic aduersus inimi-
 cos auxilia circūspice: quibus illos aut arceas: aut compescas:
 aut qđ optimū est places.

¶ De exilio. S.

In exiliū eo. R. Imo forsan in requiē: sub obtentu false mi-
 ferie vera felicitas. Jā saltē ab inuidia tutus eris. s. Mit-
 tor in exiliū. r. Imo in experimēto tui videris quē te in exilio p̄-
 beras: Si succūbas etul verus: si cōsistis exilio clarus: vt multi
 olim qui functi ⁊ fulgidi per asperitates inceserūt: vt sequēti-
 bus ster rectum ostenderent.

¶ De dolore. S.

Dolor iminet. r. Si erigu? est feramus: leuis ē patiētia: si
 grauis est feram? nō est gloria. s. Clamorē dolor expri-
 mit. r. Sed secreta nō exprimat. Non pōt homo dolori par esse:
 nec rōni dolor. s. Dura est res dolor. r. Imo tu mollis. s. Pauci
 dolorē ferre potuerūt. r. Simus ex paucis. s. Imbecilli natura fu-
 imus. r. Naturā infamare nolite: illa nos fortes genuit. s. fugi-
 amus dolorē. r. Quid q̄ illam sequit̄ fugientē contēnite dolor-
 rem aut soluetur aut soluet.

¶ De paupertate. S.

Paupertas mihi grauis ē. r. Imo tu pauprati. Ad in pau-
 pertate viciū est sed in paupe. Illa expedita est hilaris
 tuta. Nesc̄ te opiniōe nō relaborare. Paupes q̄ videris. s. Pau-
 per sum. r. Aibil deest auib?: pecora in diē viuūt: feras in alimē-
 tū: solitudo sua sufficit. Accepit ille pecuniā ego ⁊ superbiā.

¶ De paupertate ⁊ dāno. Additio. S.

Paupertas meum limen obsidet. R. Non obsidet sed cu-
 stodit vltro illi vt occurras consulo venienti minime.

sumptuosa ⁊ secunda ac facilis hospes erit. s. Domū meam pau-
pertas irripuit. r. Aduersus fures et peiores furibus volupta-
tes peruigil erubuit. r. Aduersus vulgā moris et infulsa iudi-
cia atq; auaricie seu prodigalitate infamiam: quī raro alibi q̄
locupletum sedet in limine: ab his malis nullo melius custodi-
ri ingenio domus tua potuit q̄ illa custodiet paupertas. Sen-
Opes cunctas trux fortuna preripuit. r. Non tibi fecit iniuriā
suum tulit: sed vetus ⁊ nota hec ingratitude est dati in memo-
res meministi ablati. Itaq; rare atq; tepentes gratie crebre ac
feruide sunt querere. s. Victum vestitumq; necessarium amara
fors negavit. r. Aliunde petendum virtus liberalior q̄ fortuna
est: nihil negat nisi quod ⁊ promissum noceat ⁊ negatum profit
Nihil eripit nisi quod habuisse damnosum amisisse vtile sit nō
differt: non improperat: non retrahit manum: non rugat fron-
tem: non attollit supercilium: nullum despicit: nullum destitu-
it: nullum fallit: nō seuit: non irascitur: non murmurat: nō mu-
tatur: vna semper ⁊ vbiq; est: nisi q̄ magisq; degustata dulcior
indies: ⁊ propius inspecta sit pulchrior. Ut sis ergo verus di-
ues ab hac posce: nō te fastidiet nec repellet: q̄uis exerceat dif-
ficiles habet aditus primos: cetera prona iocūda facilia semel
vbi ad illam peruenieris nō senties paupertatem. s. Spoliavit
me omnibus bonis meis fortuna. r. Fallit te opinio malum cō-
mune mortalium: nam profecto non bonis ⁊ vt bona promise-
rim non tuis sed que tua forsitan vulgimozē credideras: miro-
q; si nondum intelligas aliena. s. Fortuna me nudum ⁊ inope-
liquit. r. Virtus te vestiet vi respū ac ditabit: nisi forte plurif-
aurum ⁊ purpuram q̄ decorum generose mentis habitum fa-
cis: q̄ si faceres tunc vere inopem nudumq; te dicerem. s. Do-
mo familia necessarijs atq; ornamentis oībus spoliatus. quid
agam quo me vertam. r. Ad eas opes quibus spoliari nequeas
que vndiq; cōmunitatū diuitem ⁊ ornatum prestent. s. Pauper
sum in vita. r. Eris letio: in morte. nemo tam pauper vixit vt
non moriens vellet vixisse pauperior.

De impotentia. S.

Nom sum potens. r. Gaude impotens nō eris. s. Iniuri-
am accipere potero. r. Gaude facere non poteris. s. Ma-
gnam pecuniā habet. r. Hominem illuz iudicas: archa est quia
errario: quis plenis inuidet oculis. z iste quem dominū pecu-
nie existimas locus est. s. Multum habet. r. Aut avarus: aut
prodigus est. Si prodigus non habebit. Si avarus non habet.
Iste quem tu felicem admirantibus credis sepe dolet: sepe sus-
pirat. s. Multi illum comitantur. r. Mel musce sequuntur: ca-
dauera lupi: frumenta fornice: predam sequitur ista turba nō
homine.

De amissione pecunie. S.

Pecuniā perdidit. r. Rescis fortasse te illa perdidisset. s.
Pecuniā perdidit. r. Sed habuisti. s. Pecuniā pdidi. R.
Ote felice si cum illa avaritiā perdidisti. sed si manet illa apud
te: es tñ vtrunq; felicior q̄ tanta mala materia subducta est. s.
Pecuniam perdidit. R. Et illa quidem q̄ multos. Eris nunc in
via expeditio: domi tutioz. Non habebis sed non timebis here-
dem. Eronerat te fortuna si intelligis z tutioze posuit loco: qđ
damnū putas remediū est.

De decollatione. S.

Sed decollaber. r. Quid interest an cessum mozar an pū-
ctim. s. Sed sepe ferieris z multi in te gladij cōuenient.
r. Quid refert: q̄ multa sunt vulnera non pōt amplius q̄ vnuz
esse mortiferum.

De morte in peregrinatione. S.

Peregre mozieris. r. Undecūq; ad infernos via vna est.
s. Peregre mozieris. r. Hoc est in patriaz me viatico per-
uenire. s. Peregre mozieris. r. Ego quod debeo soluere parat?
sum: videat fenator vbi me appellet. s. Peregre mozieris. r. Aul
la terra alieno mortua est. s. Nozieris. r. Non est grauior q̄ do-
mi sumus.

Sed iuuenis morieris. r. Optimum est anteq̄ optes mori. s. Iuuenis morieris. r. Hoc equidem vnum est quod eque ac iuuenem q̄ ad senem pertinet. Nō citamur ex censu vel ex numeris annoꝝ. Et adolescētes ⁊ impuberes eadē fati necessitas ducit. Optimū est mori cū iuuat viuere. Que enī virtus ē cum eiiciaris exire. s. Iuuenis morieris. r. Quicumq; ad extremū fati sui venit senex morit̄. Non enī refert que sit hominis etas sed que sit meta. s. Iuuenis morieris. r. Fortasse alicui malo me subducit fortuna ⁊ si nulli alij certe vel senectuti. s. Iuuenis morieris. r. Non refert quot annos habeā sed quid acceperim. Si plus viuere non possum hec est senectus mea.

De morte sine sepultura.

S.

Insepultus iacebis. r. Quid aliud huic respondeā q̄ Virgilianū illud. Facilis iactura sepulchri: facilis in quā sic vt nulla facilioꝝ. s. Aihil sentio. r. Nō pertinet ad me iactura corporis insepulti. Si sentio omni sepultura tormentum est. s. Insepultus iacebis. r. Quid interest ignis an fera me cōsumat an tempus: vltima omnium sepultura. Istud non sentienti superuacū est sentienti onus. s. Insepultus iacebis. r. Et tu combustus: at tu obtusus: at tu inclusus: at tu putridus: at tu euisceratus constrictus aut traditus lapidi: qui te paulatim edat ⁊ exsiccat. Nulla sepultura est: Nō sepeliemur sed proieciemur. s. Non sepelieris. r. Quid re tutissima trepidas vltra peñarū oīm terminū iste locus est. Vite multa debemus: morti nihil. Multe fortune licet in nascentē: in extinctū nihil. Nō defunctorū causam sed viuorū inuenta est sepultura: vt corpora ⁊ visu feda ⁊ odoze amouerent: alios terra obruit: alios flamma consumpsit: alios lapis ad ossa redacturus conclusit. Sic nō defunctis sed nostris oculis parcimus.

¶ Additio. S.

In sepulchris abijciar. R. A litibus inuades an feris a pi-
scibus. nam si metuis tibi baculū seu custodē iuxta te po-
nisiube quo a cadauere dep. llant. S. Ludis in malis meis pro
fecto nihil sentiam. r. Quid ergo times quod non senties. naz
si sentias probes. sententem enim sepelire necare est. Te nisi
terra cōtererit celum teget. Aortū est illud. Celo tegitur qui nō
habet vnam. S. Defuncto mibi terra negabit predurū. R. Aō
id durū: sed tu mollis qui nec sentiens ledi queas. S. Inhuma-
tus linquar horidū auditu. S. Insepultus abijciar. R. Ageres
tuas curā: hanc linque viventibus.

¶ De egritudine. S.

Egrotō. R. Venit tempus vt experimentū mei caperem.
Non in mari tantum aut in prelio vir fortis apparet:
exhibet etiam in lecto virtus. S. Egrotō. R. Non potest illud
toto seculo fieri: aut ego febrem relinquam: aut ipsa me semper
vna esse nō possumus. S. Egrotō. R. Cum morbo mibi res est:
aut vince: aut vincet.

¶ De maliloquio. S.

Male de te loquunt hoies. R. Sed male mouerer si de me
Marius si Cato filelius sapiens: si aliter Cato si Scipi-
ones duo ista loquerent. Aunc malis displicere laudari ē. Aō
potest vllam auctoritatem habere sententia: vbi qui damnan-
dus est male de te loquitur. R. Mouerer si iudicio hoc facerēt:
nunc morbo faciunt: non de me loquunt sed de se. S. Male de
te loquunt. R. Bene enim nesciunt loqui: faciunt nō quod me
reor sed qđ solent. Quibusdā enī canibus sic innatur est vt nō
pro veritate sed pro consuetudine latent.

¶ De exilio. S.

Exulabis. R. Erras: cum omnia feceris patriam meam
transire non possum: omnium vna est: extra hanc ne-
mo projici potest. S. Exulabis. R. Non patria michi interdici-
tur sed locus: In quacunq; terram veniaz in meam venio. Hul

la terra exiliū est sed altera patria est. S. Non eris in patria. R. Patria est vbiq; bene es. Illud aut per qd bene est in homie nō in loco est: in ipsius in qua ptāte est quid sit illud. fortunij si enī sapiens est peregrinat: si stultus exultat. S. Exulabis. R. Hoc dicit: alterius loci ciuitati donaberis.

¶ De exilio. Additio. S.

IRe in exilium cogor: et iubeor. R. Si sponte peregrinatio erit non exilium et habeo. r. Illud est peius qd amicos nō habes.

¶ De amissione amici. S.

Amicū perdidit. R. Jam enī te habuisse certū est. S. Amicū perdidit. r. Alium quere et ibi eū quere vbi inuenias. Quere inter liberales artes inter recta et honesta officia. Quere in laborib; ad mēsam res ista nō querit. Quere aliq; frugis. Perdidit amicū. r. Fortē animū habe si vnū erubescere si vnicū. Quid tu in tanta tēpestāte ad vnam anchorā stabas.

¶ De amissione vxoris. S.

Vxorem bonam amisi. R. Utrū inueneras bonam: an feceras si inueneras adhuc hīc te posse ea hoc intelligas: si cet quod habuisti si feceras bene spera res perij saluus est artifer. S. Sine vxore sum. R. Et sine aduersario. Jam cui rerumq; dñs tuar esse incipis. S. Vxorē bonā et decorā perdidit. R. Stulti est cōpedes suas q̄uis aureas amare. S. Amisi vxorē bonā. r. Qd in illa probabas pudiciā: q̄ multe diu custoditū perdidit rūt decus: q̄ multe inter bona matrimonialis ordinis esse ceperūt: inter exempla numeratarū delectabat te fides eius: q̄ multas ex optimis cōiugibus pessimas videmus: ex diligētissimis solutissimas. Omnīū quīdez imperitorū animus tñ maxime in lubrico mulieris est. Et iā si bonā vxorē habuisti nō potes affirmare in illo eam permansurā fuisse pposito. Nihil est tam mobile q̄ feminarū voluntas: nil tam vagū. Ueterū matrimoniorū repudiā cognouimus et fediores diuortio male coherētū rixas

quaz multe quos in adoleſcētia amauerūt: in ſenectute cōi reli
 querūt. Quotiēs Anile diuortiu riſimus. Quā multarū notus
 amor odio nociore mutatus eſt. Sed hec ⁊ fuit bona ⁊ fuiſſet
 R. Mors efficit vt affirmare ſine p̄iculo poſſis. s. Uxorē bo
 nam amiſi. r. Inuenies ſi nihil queris niſi bonā vrozē. Tu mo
 do ne imaginēs proauoſq; proſpexeris: nec patrimoniū cui iaz
 ipſa nobilitas primo loco ceſſit. Iſta diu cōforma nō repugna
 bunt facilius reges animū nulla vanitate rerū tumentiu. Non
 multū abeſt a cōtemptu viri que ſe nimis ſuſpicit duc bene in
 ſtitutam: nec maternis inquinatam vitijs: nō cuius auriculis
 vtrinq; patrimonā bina dependent: non quā margarite ſuſſo
 cent: nō cui minus ſit in dote q̄ in veſte: non quā patente ſella
 circūlatā per orbē populus ab om̄i parte eque maritus inſpexit
 cuius ſarcinis domus nō ſit anguſta: hanc facile ad mores tu
 os rediges quā non dū corūperunt publici corruptores. s. Uro
 rem bonā amiſi. r. Non erubeſcis flere ⁊ intollerabilē iacturam
 vocare. Hoc vnū deeſt vtrū lugeas an nō. Cū maritū te cogita
 ueris ⁊ virū cogita. s. Amiſi vrozē bonaz. r. Soroz recuperari bo
 na non pōt nec mater: vroz aduenticiū bonū eſt. Non eſt inter
 illa que ſemel vnicuiq; cōtingunt. Multos tibi numerare poſ
 ſum quibus vrozem bonā ludētibus cōtingit melior: mors: eri
 liū: luctus dolor: nō ſunt ſimplicia ſed tributa viuendi. Aemi
 nē illeſuz vata transmittūt: Felix eſt nō qui alijs videt ſed qui
 ſibi videt. Vides autē q̄ rata domi ſit iſta felicitas.

**¶ Annei Lucij Senecę de remedijs fortuito
 rum liber explicat feliciter.**

4
 me
 1296

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher, appearing as a dense block of approximately 25 lines of script.